

Yhteisvoimin

Pohjoismaiden ministerineuvoston
Ruotsin-puheenjohtajakauden ohjelma 2008

Yhteisvoimin

Pohjoismaiden ministerineuvoston Ruotsin-
puheenjohtajakauden ohjelma 2008

ANP 2007:742

© Pohjoismaiden ministerineuvosto, Kööpenhamina 2007

ISBN 978-92-893-1567-8

Paino: Scanprint A/S, Århus 2007

Suunnittelu: Kjell Olsson

Painos: 1 000

Painettu ympäristöä säästävälle paperille, joka täyttää
pohjoismaisen Joutsenmerkin kriteerit.

Julkaisua voi tilata osoitteesta www.norden.org/order

Muita julkaisuja on osoitteessa www.norden.org/publikationer

Printed in Denmark

Nordisk Ministerråd

(Pohjoismaiden ministerineuvosto)

Store Strandstræde 18

DK-1255 København K

Puh. (+45) 33 96 02 00

Faksi (+45) 33 96 02 02

Nordisk Råd

(Pohjoismaiden neuvosto)

Store Strandstræde 18

DK-1255 København K

Puh. (+45) 33 96 04 00

Faksi (+45) 33 11 18 70

www.norden.org

Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö on yksi maailman laajimpia alueellisia yhteistyömuotoja. Yhteistyön perustana on maantieteellinen, historiallinen ja kulttuurinen yhteenkuuluvuus, ja sen piiriin kuuluvat Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska sekä itsehallintoalueet Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti.

Pohjoismaista yhteistyötä tehdään politiikan, talouden ja kulttuurin aloilla tärkeänä osana eurooppalaista ja kansainvälistä yhteistyötä. Pohjoismaisen yhteisön tavoitteena on vahva Pohjola vahvassa Euroopassa.

Pohjoismainen yhteistyö pyrkii vahvistamaan pohjoismaisia ja alueellisia etuja ja arvoja globaalissa maailmassa. Maiden yhteiset arvot lujittavat osaltaan Pohjolan asemaa yhtenä maailman innovatiivisimmista ja kilpailukykyisimmistä alueista.

Sisällys

- 7 Esipuhe
- 8 Pohjoismaat yhdistävät
voimansa
- 13 Kilpailukyky
- 17 Ilmasto
- 21 Luovuus
- 25 Koordinointi

Esipuhe

Meillä pohjoismaalaisilla on paljonkin syytä ylpeyteen. Maamme ovat vauraita ja hyvinvointimallimme monilta osin toimivia. Maaperä on otollinen innovaatiolle, tutkimukselle ja yrittäjyydelle. Lisäksi Pohjoismaiden asukkaat saavat nauttia demokratiasta, ihmisoikeuksista ja yksilönvapaudesta sekä pitkälle edenneestä tasavaruudesta. Yhteisten ylpeydenaiheiden lisäksi meitä yhdistävät myös useat uudet tulevaisuudenhaasteet. Vuonna 2008 on Ruotsin vuoro toimia Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajajana. Puheenjohtajakaudellamme haluamme koota voimat vastataksemme yhteisiin haasteisiin aloilla, joilla yhteistyöstä on näkemysme mukaan erityistä hyötyä.

Meidän tulee vahvistaa Pohjoismaiden kokonaiskilpailukykyä globalisoituvassa maailmassa ja luoda yhdessä osallistavat työmarkkinat. Meidän tulee entistä aktiivisemmin pyrkiä löytämään yhteisiä ratkaisuja ilmastokysymyksiin ja jatkaa yhteistyötämme tutkimuksen ja kulttuurin alalla. Ennen kaikkea meidän on terävöitettävä ja tarkennettava pohjoismaista yhteistyötä.

Pohjoismaiseen perinteeseen kuuluvat keskinäinen yhteistyö, yhteyksien solmiminen ja tiedonvaihto. Tiivis ja kansan tukema pohjoismainen yhteistyö on – ja on jo kauan ollut – vahvuutemme toimiessamme joko yksittäin tai alueena eurooppalaisissa tai maailmanlaajuisissa yhteyksissä. Olemme iloisia voidessamme vuonna 2008 jatkaa naapurimaidemme kanssa ponnisteluja tehokkaan ja määrätietoisen pohjoismaisen yhteistyön puolesta. Yhteistyön avulla olemme usein aiemminkin menestyneet ja onnistuneet ratkaisemaan yhteisiä ongelmia. Olemme vakuuttuneita siitä, että vahva pohjoismainen yhteistyö hyödyttää sekä maita ja niiden asukkaita että koko meitä ympäröivää maailmaa.

FREDRIK REINFELDT

Pohjoismaat yhdistävät voimansa

Kasvu on Pohjoismaissa voimakkaampaa kuin monilla muilla alueilla, lisäksi työttömyys on muihin Euroopan maihin verrattuna alhainen ja julkinen talous on vahva. Pohjoismaat pitävät hallussaan kansainvälisten mittausten kärkisijoja tarkasteltaessa maiden menestystä yhteiskunnan useilla tärkeillä osa-alueilla, kuten sijoitusilmasto, tietotekniikka, koulutus ja tutkimus. Nämä peruslähtökohdat ja maidemme vahva keskinäinen yhteenkuuluvuudentunne luovat suotuisan lähtökohdan tilanteessa, jossa joudumme yhdessä kohtaamaan yhteiskuntiemme edessä olevat mittavat haasteet.

Globaalin kilpailun kiristyessä meidän on vahvistettava kilpailukykyämme, jotta pystyisimme ylläpitämään ja kehittämään aikaansaamaamme hyvinvointia. Ilmastonmuutokset osoittavat, että yhteiskuntiamme on syytä kehittää ympäristöä säästävämmäksi. Haluamme niin ikään pyrkiä säilyttämään myönteiset ominaispiirteemme ja pysyä samalla avoimina ulkopuolisille vaikutteille. Pohjoismaiden pääministerit päättivät kesäkuussa 2007 pitämässään kokouksessa suuntaviivoista pohjoismaisen globalisaatioyhteistyön syventämiseksi. Ruotsi aikoo puheenjohtajakaudellaan tehdä kyseisen alan konkreettisia aloitteita.

Pohjoismaille on hyötyä Itämeri-yhteistyön kehittämisestä muun muassa kilpailukykyyn ja ympäristöön liittyvissä kysymyksissä. Tämä pätee sekä EU:n sisäiseen yhteistyöhön, EU:n ja Venäjän väliseen yhteistyöhön että varsinkin kahdeksan EU- ja Eta-maan väliseen pohjoismais-balttilaiseen yhteistyöhön. Näin saadaan aikaan tehokas foorumi globaalien haasteiden kohtaamiseksi. Lisäksi on tärkeää jatkaa ja kehittää Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyötä Luoteis-Venäjän ja muiden lähialueiden kanssa.

Ruotsin puheenjohtajakaudella painotetaan pohjoismaista yhteistyötä ulkopuolisuudesta kärsivien ryhmien ja yksittäisten henkilöiden osallistamiseksi yhteiskuntaelämään, koulutukseen, asumiseen ja ennen kaikkea työelämään. Kaikki Pohjoismaat priorisoivat ponnisteluja tavoitteena saavuttaa sellainen yhteiskunta, joka tarjoaa

miehille ja naisille yhtäläiset mahdollisuudet niin työ- kuin yksityiselämässäänkin. Työtä sukupuoli- ja tasa-arvonäkökulman sisällyttämiseksi pohjoismaiseen yhteistyöhön onkin siten luontevaa jatkaa. Toinen keskeinen perustekijä on lasten ja nuorten näkökulma.

Priorisoinnit

Ruotsin puheenjohtajakauden ohjelma on jaettu neljään aihekokonaisuuteen: kilpailukyky, ilmasto, luovuus ja koordinointi. Kunkin aihepiiriin alle on koottu yleisen tason tavoitteita ja toimenpiteitä. Sektorikohtaisissa ohjelmissa kuvataan tarkemmin erityispainotuksia kunkin ministerineuvoston vastuualueilla.

Kilpailukyky

Ruotsin puheenjohtajakauden tavoitteena on Pohjoismaiden aseman vahvistaminen kiristyneessä kansainvälisessä kilpailussa. Pääministereiden aloitetta pohjoismaisen globalisaatioyhteistyön syventämisestä on tarkoitus seurata. Lisäksi käynnistetään toimenpiteitä Pohjoismaiden profiloimiseksi alueena. Yhteistyötä aiotaan edistää esimerkiksi soveltavan tutkimuksen ja pienimuotoisen tuotannon saralla. Pohjoismaiden välisten rajaesteiden purkaminen on pohjoismaisen yhteistyön tärkeimpiä tehtäviä. Koulutuksen saralla tuetaan koulutuksen laadun parantamiseen tähtääviä hankkeita.

Ilmasto

Viime aikoina havaitut ilmastonmuutokset osoittavat, että yhteiskuntaa on tarpeen kehittää kestäväään suuntaan. Pohjoismailla on hyvät edellytykset toimia ilmastotyön edelläkävijäalueena. Vuonna 2008 kiinnitetään huomiota ilmastokysymyksiin ja tehdään yhteisiä valmisteluja ja aloitteita kansainvälisen ilmastopimuksen aikaansaamiseksi vuonna 2009. Lisäksi edistetään pohjoismaista yhteistyötä kehitysmaissa ja kasvutalouksissa toteutettavien ilmastotoimenpiteiden tukemiseksi.

Luovuus

Koulutus-, tutkimus- ja kulttuurivaihto ovat pohjoismaisen yhteistyön kulmakiviä. Yrittäjyyttä ja luovia tutkimusympäristöjä kannustetaan ja tuetaan. Pohjoismaat ovat niittäneet maailmanmainetta kulttuu-

rin useilla eri osa-alueilla, kuten elokuvan, muotoilun, musiikin ja lastenkulttuurin saralla. Lasten ja nuorten luovuuden edistäminen on koulun tärkeä tehtävä, ja keskinäisen kokemustenvaihdon lisäämisestä on runsaasti hyötyä myös tällä alalla.

Koordinointi

Toimiva pohjoismainen yhteistyö edellyttää tiivistä kytkentää eurooppalaiseen yhteistyöhön. Pohjoismaiden ministerineuvostolle on suurta hyötyä myös yhteistyön kehittämisestä ja keskinäisen vastuunjaon selkiyttämisestä alueellisten toimijoiden, kuten Barentsin neuvoston, Itämeren valtioiden neuvoston (CBSS) ja Arktisen neuvoston, kanssa. Pohjoismaiden ministerineuvoston roolia uudistetussa Itämeri-yhteistyössä valotetaan. Vuonna 2008 päätetään uusista suuntaviivoista Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyölle Luoteis-Venäjä ja Baltian maiden kanssa. Lisäksi hyväksytään uusi arktinen yhteistyöohjelma vuosiksi 2009–2012.

On myös tarpeen koordinoida pohjoismaisten ja kansallisten laitosten toimintaa ja syventää kansallisten viranomaisten välistä yhteistyötä.

Ruotsin puheenjohtajakaudella jatketaan edellisten puheenjohtajamaiden käynnistämiä prosesseja. On erittäin tärkeää jatkaa pohjoismaisen yhteistyön uudistamista ja nykyaikaistamista etenkin Pohjoismaiden ministerineuvoston laitosten ja muiden elinten osalta. Työ tasa-arvonäkökulman yhdistämiseksi Pohjoismaiden ministerineuvoston toimintaan saatetaan päätökseen, samoin esteettömän suunnittelun toimintaohjelma, jonka tavoitteena on parantaa yhteiskunnan saavutettavuutta toimintarajoitteisten näkökulmasta. Vuonna 2008 myös tarkistaa pohjoismaista kestävä kehityksen strategiaa.

Ruotsi pyrkii puheenjohtajakaudellaan käymään jatkuvaa vuoropuhelua Pohjoismaiden neuvoston parlamentaarikkojen sekä neuvoston vuoden 2008 puheenjohtajamaan Suomen kanssa.

Pohjoismaisen yhteistyön vahvuutena on sen nauttima kansan laaja tuki. Yhteistyö pohjautuu maillemme yhteiseen avoimen ja demokraattisen yhteiskunnan perinteeseen. Pohjoismaiden ministerineuvoston ja vapaaehtoisjärjestöjen, etenkin Norden-yhdistysten, välinen yhteistyö onkin siten erittäin tärkeää.

Ruotsin puheenjohtajakautteen voi tutustua tarkemmin osoitteessa www.Norden2008.se

Kilpailukyky

Maailmantalouden globalisaatio kiihtyy ja sen seuraukset näkyvät entistä selkeämmin. Pohjoismailla on hyvät edellytykset vastata globalisaation haasteisiin, mutta meidän on silti syytä syventää yhteistyötämme ja vaalia alueellisia etujamme.

Ruotsi pyrkii puheenjohtajakaudellaan toteuttamaan Pohjoismaiden pääministereiden kesäkuussa 2007 tekemän aloitteen yhteistyön syventämisestä globalisaatiokysymyksissä. Pohjoismaiden hallituksen, liike-elämän, tutkijoiden ja yliopistojen sekä järjestötoiminnan edustajille järjestetään keväällä 2008 huippukokous, jossa keskustellaan globalisaation maillemme tuomista haasteista.

Maidemme välisten rajaesteiden mahdollisimman tehokas purkaminen on tärkeä askel pyrittäessä parantamaan alueemme kilpailukykyä. Rajaesteet hankaloittavat niin rajatyöntekijöiden kuin toisessa Pohjoismaassa opiskelevien, työskentelevien tai muusta syystä maasta toiseen muuttavien ihmisten elämää. Aivan yhtä tärkeää on raivata rajaesteitä yritysten ja kuluttajien tieltä. Erittäin myönteisiä kokemuksia on saatu Euroopan maiden kansallisten viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteisestä SOLVIT-verkostosta, jonka avulla pyritään auttamaan eri säännösten väliin pudonneita yrityksiä ja yksityishenkilöitä.

Ammattitaitoisen ja koulutetun työvoiman turvaaminen on edellytys maidemme menestykselle kansainvälisessä kilpailussa. Ruotsin puheenjohtajakaudella kiinnitetäänkin huomiota pohjoismaiseen yhteistyöhön koulutuksen laatuun liittyvissä kysymyksissä.

Väestönkehitys huomioon ottaen työssäkäyvän, työkykyisen väestön osuuden täytyy kasvaa. Tärkeää on muun muassa helpottaa nuorten ja maahanmuuttajien pääsyä työmarkkinoille. Vuonna 2008 painotetaan syrjäytymistä ehkäiseviä toimenpiteitä.

Ruotsin puheenjohtajakaudella kiinnitetään huomiota ammatillisen koulutuksen laatuun sekä ammatillisen liikkuvuuden edistämiseen tekemällä yhteistyötä koulutuksen tunnustamiseen liittyvissä kysymyksissä.

Pohjoismaat ovat vuosien saatossa rakentaneet sosiaalisia turvaverkkoja, joiden välillä on monia yhtäläisyyksiä mutta myös ratkaisevia eroja. Pohjoismaiden vakiintuneet sosiaaliturvajärjestelmät ovat maailmanlaajuisesti tarkasteltuna vahvuutemme ja kilpailuetumme. Niihin kohdistuu kuitenkin myös haasteita, jotka johtuvat muun muassa ikääntyneen väestön osuuden kasvusta. Vuonna 2007 on tutkittu pohjoismaisen hyvinvointimallin toimivuutta työvoimasteen näkökulmasta. Tutkimusta seurataan Ruotsin puheenjohtajakaudella.

Osaavan työvoiman saatavuus koko alueellamme vahvistaa kilpailukykyä. Onkin tärkeää varmistaa Pohjoismaiden välinen – ja edellytysten sen salliessa myös Baltian maiden kanssa tehtävä – strateginen yhteistyö kansallisten panostusten täydentämiseksi ja toimivien, kestävien työmarkkina-alueiden mahdollistamiseksi. Työmarkkinoiden saavutettavuuden parantaminen muun muassa alueita laajentamalla ja tietotekniikan käyttöä lisäämällä on ratkaisevan tärkeää yritysten ja alueiden kilpailukyvyllä globaaleilla markkinoilla.

Ruotsin puheenjohtajakaudella panostetaan Pohjoismaiden ministerineuvoston ja raja-alueiden välisen yhteistyön vahvistamiseen. Maidenvälisiä tilastoja ja analyyssejä syvennetään ja kehitetään. Raja-alueilla tehtävään rajaesteiden purkamistyöhön kiinnitetään huomiota ja sitä selkeytetään ja seurataan.

Tutkimus ja innovaatio ovat avainasemassa vahvistettaessa alueen kansainvälistä kilpailukykyä. Jatkamalla pohjoismaisen tutkimus- ja innovaatioalueen kehittämistä vahvistetaan Pohjoismaiden asemaa osana eurooppalaista tutkimus- ja innovaatioaluetta. Innovaatiojärjestelmiä ja klustereita vahvistavat toimenpiteet asetetaan selkeästi etusijalle Ruotsin puheenjohtajakaudella.

Riskipääoman alalla tehtävään pohjoismaiseen yhteistyöhön keskittyviä tutkimuksia seurataan.

On tärkeää jatkaa pohjoismaisten sähkömarkkinoiden kehittämistä. Tavoitteena on saada aikaan tehokkaat, rajattomat, kestävät ja kilpailutetut pohjoismaiset sähkömarkkinat.

Matkailu on kasvava elinkeinoala, ja Pohjoismailla on matkailijoille paljon tarjottavaa. Tietyillä ulkomaisilla markkina-alueilla meidän on välttämätöntä tehdä keskinäistä strategista yhteistyötä maidemme kilpailukyvyyn lisäämiseksi. Matkailualan yhteistyötä onkin tärkeää kannustaa ja vahvistaa.

Uusi pohjoismainen ruoka -hankkeen avulla pyritään saamaan aikaan myönteistä kehitystä useilla ruokaan liittyvillä aloilla, joista mainittakoon gastronomia, matkailu, aluekehitys ja terveelliset ruokailutottumukset. Ruotsi aikoo puheenjohtajakaudellaan kiinnittää projektiin huomiota eri tavoin.

Pohjoismaat ovat päässeet pitkälle pyrkimyksissään kohti tasa-arvoista yhteiskuntaa, millä on ollut suotuisa vaikutus myös maiden talouskehitykseen ja kilpailukykyyn. Tasa-arvotyötä priorisoidaan selkeästi myös vastaisuudessa.

TOIMENPIDELISTA VUODEKSI 2008

- Seurataan Pohjoismaiden pääministereiden kesäkuussa 2007 tekemää aloitetta pohjoismaisesta yhteistyöstä globalisaatiokysymyksissä.
- Järjestetään ensimmäinen pohjoismainen globalisaatiofoorumi, jonne kutsutaan poliittisen elämän, elinkeinoelämän ja järjestökentän edustajia.
- Seurataan Pohjoismaiden Investointipankin (NIB) uudistettua panostusta Itämeren alueen kilpailukykyyn ja meriympäristöön.
- Järjestetään pohjoismaisia sähkömarkkinoita käsittelevä seminaari.
- Edistetään raja-alueiden keskinäistä koordinoitua ja tiedonvaihtoa.
- Hyväksytään uusi aluepoliittinen yhteistyöohjelma vuosiksi 2009–2012.
- Edistetään matkailusta vastaavien Pohjoismaiden kansallisten elinten välistä yhteistyötä Pohjoismaiden markkinoimiseksi yhtenäisenä matkailualueena.
- Järjestetään yrittäjyyttä Euroopan käyttövoimana käsittelevä konferenssi, jossa keskustellaan rajaestekysymyksistä, raja-alueyhteistyöstä, sääntöjen yksinkertaistamisesta ja matkailusta.
- Järjestetään seminaareja ja muuta toimintaa Uusi pohjoismainen ruoka -hankkeen puitteissa.
- Järjestetään seminaari kilpailukykyisestä yrittäjyydestä maaseudulla.

Ilmasto

Viimeaikaiset entistä selvemmin havaittavat ilmastonmuutokset osoittavat, että on tärkeää pyrkiä luomaan kestävä yhteiskunta. Pohjoismaat ovat edelläkävijöitä ilmasto-ongelmien havaitsemisessa ja ratkaisemisessa. Ruotsi kiinnittää puheenjohtajakaudellaan huomiota ympäristö- ja ilmastokysymyksiin sekä toimenpiteisiin, joihin pohjoismaisissa yhteyksissä voidaan ryhtyä myönteisen kehityksen aikaansaamiseksi. Esimerkkinä mainittakoon yhteistyö EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Tärkeää roolia ympäristötyössä näyttelevät ympäristöalan pohjoismaiset laitokset, kuten Pohjoismaiden Investointipankki (NIB) ja Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiö (NEFCO).

Ilmastokysymykset ovat luonteeltaan globaaleja. Kansalliset tai pohjoismaiset ilmastonmuutosten vastaiset toimenpiteet eivät yksin riitä, vaan muutosten torjumiseksi tarvitaan laajaa ja syvällistä kansainvälistä yhteistyötä. Ruotsi aikoo omalta osaltaan edistää pohjoismaisia valmisteluja ja aloitteita kansainvälisen ilmastososopimuksen aikaansaamiseksi vuonna 2009.

Pohjoismailla on edellytyksiä aktiiviseen rooliin suunniteltaessa kansainvälisiä ilmastotoimenpiteitä, joihin ryhdytään Kioton pöytäkirjan voimassaolokauden päätyttyä vuonna 2012. Pohjoismaat voivat yhdessä kehittää tehokkaita ohjauskeinoja ja osallistua teknisten ratkaisujen kehittämiseen. Voimme myös lisätä ymmärtämystä ilmastonmuutosten vaikutuksista luontoon ja yhteiskuntaan.

Pohjoismaiden ministerineuvoston Ruotsin-puheenjohtajakausi osuu päällekkäin vuosina 2007–2008 vietettävän kansainvälisen polaarivuoden (IPY) kanssa. Polaaritutkimus on luonteeltaan kansainvälistä, ja sillä on suuri merkitys maapallon ilmastojärjestelmän ymmärtämisen kannalta. Ruotsi pyrkii puheenjohtajakaudellaan edistämään pohjoismaista polaaritutkimusyhteistyötä syventääkseen maiden yhteistoimintaa myös kansainvälisen polaarivuoden jälkeen.

Kestävän yhteiskunnan aikaansaamiseksi meidän on muun muassa vähennettävä fossiilisten polttoaineiden tuotantoa ja käyttöä. Ruotsi aikoo tehdä aloitteen pohjoismaisen tiedonvaihdon ja yhteistyön kehittämistä kysymyksissä, jotka liittyvät maa- ja metsätalouden rooliin bioenergian kustannustehokkaassa ja nykyistä laajamittaisemmassa tuotannossa.

Ilmastonmuutokset aiheuttavat muutoksia myös maankäyttöön. Ruotsin puheenjohtajakaudella tehdään aloite metsänviljelyaineistoon liittyvän yhteistyön kehittämistä. Maa- ja metsätalousyhteistyötä halutaan edistää myös muilta osin ilmastonmuutoksen näkökulmasta. Myös kulttuuriympäristöön ja kulttuurimaisemaan liittyviä kysymyksiä tarkastellaan vuonna 2008 muun muassa ilmastonäkökulmasta.

Energia-alan pohjoismainen yhteistyö pohjautuu vuosien 2006–2009 pohjoismaiseen toimintasuunnitelmaan, jonka kolme pääaluetta ovat energiemarkkinat, kestävä energiajärjestelmä ja Pohjoismaat kansainvälisessä yhteistyössä. Toimintasuunnitelman puitteissa priorisoidaan pohjoismaisten sähkömarkkinoiden kehittämistä, energiasektorin osallistumista ympäristövaikutusten pienentämiseen sekä yhteistyötä ajankohtaisissa EU-asioissa. Vuonna 2008 käynnistetään työ pohjoismaisen energiapoliittisen yhteistyön uuden toimintasuunnitelman laatimiseksi vuosiksi 2010–2013. Asiakirja hyväksytään vuonna 2009.

Pohjoismainen ympäristöyhteistyö on jo pitkään pohjautunut ympäristöyhteistyön toimintaohjelmille. Nykyinen toimintaohjelma on voimassa vuoden 2008 loppuun, ja ympäristöyhteistyön uusi pohjoismainen toimintaohjelma vuosiksi 2009–2012 on tarkoitus neuvotella valmiiksi Ruotsin puheenjohtajakaudella.

Lisäksi Ruotsi aikoo virittää keskustelua siitä, miten Pohjoismaat voivat auttaa kehitysmaita sopeuttamaan yhteiskuntansa ilmastonmuutokseen ja kuinka kehitysmaat voivat kehittää yhteiskuntiaan ilmasto-neutraalimpaan suuntaan.

TOIMENPIDELISTA VUODEKSI 2008

- Hyväksytään ympäristöyhteistyön uusi toimintaohjelma vuosiksi 2009–2012.
- Käynnistetään työ energia-alan pohjoismaisen yhteistyön uuden toimintasuunnitelman laatimiseksi vuosiksi 2010–2013.
- Järjestetään tuulivoimaseminaari.
- Järjestetään Pohjoismaiden polaaritutkimusta tukevien laitosten kokous, jonka avulla pyritään syventämään Pohjoismaiden yhteistoimintaa kansainvälisen polaarivuoden päätyttyä.
- Järjestetään pohjoismainen ilmastokonferenssi, jossa käsitellään myös kulttuurimaisemaan ja kulttuuriympäristöön liittyviä kysymyksiä.
- Järjestetään konferenssi ilmastonmuutosten vaikutuksista metsiin.

Luovuus

Luovuus on tunnusomaista useille pohjoismaisen yhteistyön ydinalueille, kuten kulttuuri, koulutus, tutkimus ja innovaatio sekä lapsi- ja nuorisoyhteistyö. Pohjoismaiden välinen koulutus- ja kulttuurivaihto auttaa meitä ymmärtämään toinen toisiamme ja vahvistaa maidenme ja itsehallintoalueidemme välistä yhteenkuuluvuutta. Pohjoismainen koulutus-, tutkimus- ja kulttuuriyhteistyö on kokenut viime vuosina suuria muutoksia. Ruotsi aikoo puheenjohtajakaudellaan jatkaa tätä tärkeää prosessia yhteistyön tehostamiseksi ja näkyvöittämiseksi entisestään.

Kulttuurin ja median alalla painopistealueita ovat pohjoismainen yhteistyö lasten ja nuorten luovuuden kannustamiseksi, lapsiin ja nuoriin liittyvät mediakysymykset sekä luovan sektorin taloudelliset toimitaehdot.

YK:n lapsen oikeuksien julistukseen on kirjattu lasten ja nuorten oikeus sananvapauteen ja luovaan toimintaan sekä heidän oikeutensa osallistua kulttuurielämään. Nämä asiat ovat etusijalla myös lapsi- ja nuorisoyhteistyön pohjoismaisessa strategiassa. Luova toiminta pyritään useissa Pohjoismaiden kouluissa liittämään osaksi muuta oppimista, ja kysymykseen suhtaudutaan suurella mielenkiinnolla maissamme.

Suuri osa lasten ja nuorten luovasta toiminnasta tapahtuu vapaa-ajalla digitaali-tekniikan ja uusien medioiden avulla ja ilman aikuisten valvontaa. Haasteena on kunnioittaa lasten sananvapautta, tiedonsaantioikeutta ja oikeutta luovaan toimintaan niin, että heitä samalla kuitenkin suojellaan vahingolliselta informaatiolta ja aineistolta. Alan pohjoismaisen tiedonvaihdon lisääminen on erittäin arvokasta.

Luovan sektorin merkityksestä muun muassa kasvulle ja työllisyydelle keskustellaan parhaillaan sekä kansallisella tasolla että EU:ssa. Etenkin pohjoismaisen globalisaatioyhteistyön syventämissä maat voisivat lisätä yhteistyötään myös näiden kysymysten osalta. Ruotsi haluaa kannustaa pohjoismaiseen yhteistyöhön luovan sek-

torin taloudellisia toimintaedellytyksiä koskevissa kysymyksissä. Puheenjohtajakaudella aiotaan tarkastella myös kulttuurisektorin tulevia rahoitusmalleja.

Koulutuksen tasa-arvoisuus on tärkeä kysymys. Poikien koulumenestys ja oppimistulokset ovat kaikissa Pohjoismaissa tyttöjä heikommalla, ja sukupuolten väliset erot ovat pitkällä aikavälillä tarkasteltuna kasvaneet. Vaikka naiset ovat hyvin koulutettuja, heidän voi kuitenkin olla miehiä vaikeampi menestyä työmarkkinoilla. Kysymystä aiotaan tarkastella vuonna 2008.

Yrittäjyyteen on tärkeää panostaa, jotta yhä useammat ryhtyisivät yrittäjiksi ja jotta yritykset haluaisivat ja voisivat kasvaa. Tavoitteeseen päästään muun muassa lisäämällä koululaisten kiinnostusta yrittäjyyttä kohtaan ja nuorten tietoa siihen liittyvistä kysymyksistä. Ruotsin puheenjohtajakaudella valotetaan mahdollisuuksia Pohjoismaiden väliseen yhteistyöhön ja yrittäjyyttä opetuksen osana koskevaan kokemustenvaihtoon.

Pohjoismaille on tunnusomaista toisaalta kieliyhteys, toisaalta kielellinen monimuotoisuus. On tärkeää pitää kiinni pääperiaatteesta, jonka mukaan virallisen pohjoismaisen yhteistyön pääkielinä ovat skandinaaviset kielet, samalla kun suomen ja islannin kielellä on ja tulee myös vastaisuudessa olla vahva asema. Pohjoismaisessa yhteistyössä on edistetty myös pienten pohjoismaisten kielten asemaa erilaisten ohjelmien ja panostusten avulla. Pohjoismaiden opetusministerien vuonna 2006 hyväksymä kielipoliittinen julistus muodostaa perustan yhtenäiselle, pitkäjänteiselle ja tehokkaalle kielipoliittiselle panostukselle. Kielikysymyksiin kiinnitetään vuonna 2008 huomiota monin eri tavoin.

TOIMENPIDELISTA VUODEKSI 2008

- Järjestetään konferenssi kulttuurista kouluissa.
- Vaihdetaan kokemuksia yrittäjyydestä osana koulutusta.
- Järjestetään pohjoismainen seminaari, jossa käsitellään sukupuolta, koulutusta koskevaa menestystä ja työmarkkinoita elinikäisen oppimisen näkökulmasta.
- Järjestetään konferenssi nuorten mediakulutuksesta ja mediatottumuksista.
- Seurataan opetusministerien päätöstä pohjoismaisesta kielipoliittisesta julistuksesta.

Koordinointi

Pohjoismaat ovat kulkeneet eri teitä suhteessa EU:hun ja muuhun eurooppalaiseen yhteistyöhön. Kaikki Pohjoismaat ovat kuitenkin Färsaaria ja Grönlantia lukuun ottamatta EU:n tai Etan jäseniä ja siten myös osa Euroopan sisämarkkinoita. EU:n päätökset vaikuttavat pohjoismaalaisten elämään ja arkipäivään. Pohjoismaisen yhteistyön roolia ja mahdollisuuksia onkin siten sekä välttämätöntä että itsestään selvää tarkastella laajemmasta eurooppalaisesta näkökulmasta. Ruotsi aikoo puheenjohtajakaudellaan mukauttaa Pohjoismaiden ministerineuvoston toimintaa maiden kansalliseen EU-työhön sekä parantaa ministerineuvoston ja maiden välistä koordinointia. Joillakin aloilla koordinointia on syytä edistää myös Baltian maiden kanssa. Monet Pohjoismaiden ministerineuvoston Ruotsin-puheenjohtajakauden keskeisistä asioista ovat ajankohtaisia myös maan EU-puheenjohtajakaudella syksyllä 2009.

Arktisten alueiden kehityksen seuraukset näkyvät kaikkialla maailmassa ja eritoten muualla Euroopassa. Kaikki Pohjoismaat ovat niin kutsuttuja arktisia valtioita. Pohjoismaisen yhteistyön pohjalta meillä on hyvät mahdollisuudet kiinnittää lisähuomiota arktisiin kysymyksiin esimerkiksi EU:ssa.

Meidän osassamme Pohjois-Eurooppaa yhteistyötä tehdään nykyään useissa erilaisissa monenvälisissä yhteyksissä. Maiden panostusten tehostamiseksi ja kaksinkertaisen työn välttämiseksi on tärkeää pyrkiä löytämään sopivia yhteistyön ja vastuunjaon muotoja. Ruotsi toimii vuonna 2008 paitsi Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajamaana myös pää- ja ulkoministeritason pohjoismaisten kokousten (N5) puheenjohtajana. Vastaavien pohjoismais-

balttilaisten kokousten (NB8) puheenjohtajana toimii Viro. Ruotsi arvostaa suuresti sekä N5- että NB8-yhteistyötä. Myös muilla politiikan aloilla tehdään vilkasta ministeri- ja virkamiestason NB8-yhteistyötä, mikä hyödyttää kaikkia osapuolia.

Länsi-Pohjolan maantieteelliset erityisolot edellyttävät toimivaa yhteistyötä muun muassa elinkeinoelämän alalla. Yhteyksien ja verkostojen luomista Pohjois-Atlantilla sijaitseviin Pohjoismaiden ulkopuoliin kumppaneihin tulee kannustaa.

EU:n laajenemisen, eri alojen siirtymäsääntöjen asteittaisen purkamisen ja elinkeinoelämän panostusten myötä Pohjoismaiden yhteistyö Viron, Latvian ja Liettuan kanssa on edennyt uuteen vaiheeseen, jolle on tunnusomaista entistä tiiviimpi yhteistyö tietyillä strategisilla aloilla. Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyö Luoteis-Venäjän kanssa on laaja-alaista ja sen osuus kokonaistoiminnasta ja budjetista on merkittävä. Lisäksi Pohjoismaiden ministerineuvosto on muutaman vuoden ajan tukenut aktiivisesti Vilnassa maanpaossa toimivan valkovenäläisen European Humanities -yliopiston (EHU) toimintaa. Vuonna 2008 hyväksytään Baltian maiden ja Luoteis-Venäjän kanssa tehtävän yhteistyön uudet toimintaohjelmat, jotka tulevat voimaan vuoden 2009 alusta.

Vuonna 2008 arvioidaan Pohjoismaiden ministerineuvoston Baltian- ja Venäjän-toimistojen työtä ja päätetään niiden toimintalinjoista vuoden 2009 alusta lukien.

EU- ja Eta-säädöksiä täytöntöön pantaessa on tärkeää pyrkiä ylläpitämään ja edistämään Pohjoismaiden välistä lainsäädännön yhtenäisyyttä. Tämän varmistamiseksi Pohjoismaat ovat jo vuosia tehneet tehokasta lainsäädäntöyhteistyötä etupäässä oikeusministeriöiden välillä. Yhteistyötä edistetään ja laajennetaan entisestään Ruotsin puheenjohtajakaudella. Lisäksi aiotaan edistää neuvotteluvaiheen koordinoitua ja tiedonvaihtoa.

Ruotsi toimii Euroopan neuvoston puheenjohtajana toukokuusta marraskuuhun 2008. Mainitun järjestön kanssa on tarkoitus toteuttaa toimenpiteitä lasten oikeuksien vahvistamiseksi. Toimiessaan samanaikaisesti sekä Pohjoismaiden ministerineuvoston että Euroopan neuvoston puheenjohtajana Ruotsi aikoo kehittää mainittujen järjestöjen välille yhteistyötä myös tasa-arvo- ja vammaisasioissa.

Itämeren valtioiden neuvosto (CBSS) päätti kesäkuussa 2007 Malmössä pitämässään ulkoministerikokouksessa uudistaa organisaatiotaan. Ulkoministerit toivottivat niin ikään tervetulleeksi Itämeren alueen erityisen EU-strategian. Itämeri-strategian parissa tehtävä työ on

tärkeää sovittaa yhteen Pohjoismaiden ministerineuvoston strategisten priorisointien kanssa. Tällöin on syytä kiinnittää huomiota muun muassa Itämeren ympäristökysymyksiin.

Markkinavalvontaa koskevien EU-säädösten parissa tehtävän työn seurauksena aiotaan panostaa menetelmien ja panostusten pohjoismaiseen koordinointiin. EU:n uuden konedirektiivin myötä joudutaan tarkistamaan yli 600 eurooppalaista standardia. Pohjoismailla on näistä asioista yhteinen näkemys. Keskinäisen koordinoinnin ja työnjaon avulla Pohjoismaat voivat parantaa mahdollisuuksiaan saada käsityksilleen näkyvyyttä. Merkittävää pohjoismaista standardointi- ja tuoteturvallisuusyhteistyötä tehdään vastaavasti myös kuluttajatuotteiden alalla.

Ruotsi aikoo puheenjohtajakaudellaan kiinnittää huomiota myös kansainvälisten rahoituslaitosten rooliin. Monet niistä ovat tärkeitä toimijoita Itämeren alueella ja sen lähialueilla, ja niiden käytössä on merkittäviä pääomaresursseja. Ruotsi pyrkii puheenjohtajakaudellaan aikaansaamaan strategian, jota noudattamalla Pohjoismaat voivat yhdessä edistää etujaan monenvälisissä rahoituslaitoksissa. Tavoitteena on etenkin edistää kasvua ja työllisyyttä Itämeren alueen ja sen naapurimaiden kestävästä kehitystä kunnioittavalla tavalla.

Erittäin tärkeää on myös edistää koordinointia pohjoismaisten laitosten ja kansallisten viranomaisten ja laitosten välillä. Myös Pohjoismaiden kansallisten viranomaisten välistä yhteistyötä tulee vastaavasti parantaa. Kansalaisten on muun muassa tärkeää tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa työskennellessään tai oleskellessaan pitempiä aikoja toisessa Pohjoismaassa. Tähän pyritään muun muassa valmisteilla olevan pohjoismaisen sosiaalivakuutusportaalien avulla. Työ saataneen päätökseen kesäkuussa 2008.

Oikeussektorilla priorisoidaan yhteistyömuotojen yksinkertaistamista ja tehostamista rikoslainsäädännön ja rikosprosessilainsäädännön alalla. Tähän liittyen Pohjoismaiden oikeusministerit ovat käynnistäneet selvityksen poliisi- ja syyttäjäviranomaisten yhteistyön tiivistämisen edellytyksistä ja tarpeista rikosten selvittämiseen ja syytteen nostamiseen liittyvissä kysymyksissä. Selvitys valmistuu vuoden 2008 kuluessa, ja raporttia seurataan Ruotsin puheenjohtajakaudella.

Pohjoismaiden poliisiviranomaisten tulee voida tehdä yhteistyötä myös muuten kuin rikosten selvittämistarkoituksessa. Mahdollisuus pohjoismaisen virka-avun saamiseen voi helpottaa rikosten torjuntaa

ja havaitsemista etenkin rajaseuduilla. Ruotsi aikoo puheenjohtajakaudellaan tehdä aloitteen asian selvittämiseksi.

Pohjoismaat ovat päässeet moniin muihin maihin verrattuna pitkälle toimintarajoitteisten tasa-arvoisuuteen ja yhteiskunnan saavutettavuuteen liittyvissä kysymyksissä. Työsarkaa on kuitenkin vielä jäljellä. Ruotsi aikoo puheenjohtajakaudellaan vahvistaa vammaispolitiikan alan keskeisten kansallisten elinten ja toimijoiden pohjoismaista koordinoitua. Syrjäytymisen vastaisessa työssä on tärkeää kiinnittää huomiota toimintarajoitteisten tilanteeseen työmarkkinoilla.

TOIMENPIDELISTA VUODEKSI 2008

- Järjestetään konferenssi, jossa käsitellään arktisia kysymyksiä muun muassa EU-näkökulmasta.
- Hyväksytään uusi arktinen yhteistyöohjelma vuosiksi 2009–2012.
- Laaditaan strategia siitä, miten Pohjoismaat voivat vahvistaa asemaansa Itämeren alueella toimivissa kansainvälisissä rahoituslaitoksissa ja tiivistää yhteistyötään niiden kanssa.
- Hyväksytään uusi strategia, joka koskee Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyötä Viron, Latvian ja Liettuan sekä Venäjän kanssa.
- Päätetään Pohjoismaiden ministerineuvoston Viron-, Latvian-, Liettuan- ja Venäjän-toimistojen tulevan toiminnan suunnasta.
- Järjestetään yhdessä Euroopan neuvoston kanssa kaksi seminaaria, joiden aiheena on lasten osallistuminen ja vaikuttaminen yhteiskuntaelämään sekä lapsiin kohdistuva väkivalta ja hyväksikäyttö. Seminaarit ovat osa Euroopan neuvoston lasten oikeuksia koskevan uuden ohjelman laadintaa.
- Järjestetään yhteistyössä Euroopan neuvoston kanssa konferenssi, jossa keskustellaan vammaispolitiikan toimintasuunnitelmista ja tavoitteista YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen valossa.
- Vaihetaan kokemuksia tai pidetään konferenssi työmarkkina- ja sosiaaliturvahallinnon tehokkaasta järjestämisestä.
- Järjestetään Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristölle ja virkamieskomiteoiden puheenjohtajille koulutusta tasa-arvonäkökulman sisällyttämisestä toimintaan.
- Kehitetään Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyötä Itämeren valtioiden neuvoston, Barentsin neuvoston ja Arktisen neuvoston kanssa.

Kannen kuva: © Moodboard (ulkokansi), Per-Erik Adamsson/Greatshots (sisäkansi).

S. 6: Frederic Cirou/PhotoAlto; s. 9, 12: Ingram; s. 16: copyright/kuva Johan Ylitalo/Image Bank Sweden;

s. 20: copyright/kuva Theresia Parsby/Image Bank Sweden; s. 24: copyright Rubberball; s. 28: kuvaaja tuntematon